

BRIEVEN VAN EMILE

Februari 2018 – nr. 23

Expo: 4 seizoenen: Frieda Van Dun & Emile Verhaeren

De seizoenen vormen een van die eeuwige thema's in de wereld van de poëzie en de kunst. Lente, zomer, herfst, winter: telkens opnieuw weten ze te ontroeren en te inspireren. Dichter Emile Verhaeren (1855-1916) heeft er talloze gedichten over geschreven en ook in het geschilderd oeuvre van Frieda Van Dun (1951) vormen de seizoenen een vast thema. Vroeg of laat moesten beiden dan ook samengebracht worden in één tentoonstelling. Frieda Van Dun laat zich inspireren door de natuur in haar kleurenpracht en diversiteit. Doorheen haar wervelende kleurenimpressies zweeft haar werk tussen abstractie en figuratie. Zij schildert met acryl op doek of papier, maakt gouaches, experimenteert met diverse druktechnieken en keramiek, en ontwerpt ook kleurrijke stoffen. Voor deze tentoonstelling creëerde zij een hele reeks nieuwe werken. De kunstenares is verbonden aan de Antwerpse Galerie De Zwarte Panter. Roger de Neef wijdde aan haar werk een imposante monografie: *De weg naar beweging. Frieda Van Dun* (2011).

Zomer, 2016

Bloemen, 2016

Expo in het Emile Verhaerenmuseum: 4 maart - 3 juni 2018

Open van 11 tot 18u tijdens weekends, feestdagen of op reservatie.

Vernissage: zondag 4 maart 2018 om 11u.

Toespraken: Els De Smedt, schepen van cultuur, en Ernest Van Buynder, erevoorzitter M HKA.

Finissage: zondag 3 juni 2018 om 15u met een boekvoorstelling en poëzie door Roger de Neef.

Verhaeren in Oekraïne: Український Еміпъ Вергарн

Bij de uitgeverij Triade Plus te Lviv in Oekraïne verscheen nog in 2016 een uitvoerige monografie over Emile Verhaeren van de hand van Yarama Kravets (Lviv 1943), professor aan de nationale universiteit Ivan Franko te Lviv. Het is het resultaat van jarenlange studie op het werk van Verhaeren, dat hij met rechtmatige trots toestuurde aan het Verhaerenmuseum, herinnerend aan het bezoek dat hij er in 1996 bracht. In 1992 studeerde hij af als romanist met de thesis *L'œuvre d'Emile Verhaeren en critique littéraire et traductions ukrainiennes (1894-1990)*. Als professor

aan de universiteit te Lviv publiceerde hij sindsdien een twintigtal wetenschappelijke studies over het werk van Verhaeren en vertaalde meerdere van zijn prozateksten in het Oekraïens. Zijn monografie kreeg de Franse ondertitel *Emile Verhaeren en Ukraine (critique, répercussions, traductions)* die op duidelijke wijze het merkwaardige boek samenvat: het oordeel over Verhaeren in Oekraïne, de weerklank van zijn werk en een overzicht van de vertalingen ervan in het Oekraïens. Na een kort voorwoord over het leven en werk van Verhaeren, schetst de auteur in twee hoofdstukken de ontvangst van Verhaerens werk door de literaire kritiek in Oekraïne. Hij doet dit aan de hand van de publicaties en de vertalingen van het werk, eerst in de periode einde 19^e eeuw tot de jaren 1910-1930 en daarna tijdens het Sovjettijdperk, inbegrepen de hedendaagse visie op Verhaerens werk. Een algemene conclusie en een bibliografie besluiten dit deel. Vervolgens maakt hij vergelijkende studies over de rijkdom aan ideeën en kleuren in het werk van Verhaeren, over de verwantschap met Rainer Maria Rilke en met enkele Oekraïense dichters die Verhaeren vertaalden. Het is vooral Nicolas Tereschtschenko (1898-1966) die zich hiervoor inzette en vier bloemlezingen met zijn vertaalde gedichten uitgaf, in 1922, 1927, 1946 en 1966. Spijtig dat we de taal niet machtig zijn om deze beschouwingen te kunnen beoordelen. Zijn in het Frans aangegeven titels alleen al maken ons nieuwsgierig. Hierop laat Kravets een aantal van zijn vertalingen van proza van Verhaeren volgen, nl. een essay over Peter Paul Rubens, het bekende kerstverhaal *Witte Kerst* en tot slot de verhalenbundel *Cinq récits*, geïllustreerd met de schitterende houtsneden van Frans Masereel. Met een bibliografie van meer dan twintig bladzijden, in totaal 195 items, met alle publicaties en vertalingen van en over Verhaeren in Oekraïne, gaande van 1922 tot 2010, bewijst Kravets eens te meer hoe ver de faam van Verhaeren reikte en zich nog steeds uitstrekt. Niets werd vergeten in deze indrukwekkende monografie waarmee de auteur Emile Verhaeren een ongemeen groot erelooft heeft gebracht. Zij bekleedt terecht een opmerkelijke plaats in de internationale literatuur rond Verhaeren.

Yarema Kravets, *Emile Verhaeren en Ukraine (critique, répercussions, traductions)*, Lviv, Triada Plus, 2016, 344 p. ISBN 978-966-486-206-3.

Markante aanwinsten van het Emile Verhaerenmuseum 2017

Kunstwerken:

- René Pajot, buste E. Verhaeren, 1921, gips
- Armand Rassenfosse, Portret van Verhaeren, 1916, ets
- Armand Rassenfosse, Portret van Verhaeren, 1916, ets
- Armand Rassenfosse, Portret van Verhaeren, 1916, ets
- Armand Rassenfosse, Portret van Verhaeren, 1916, ets
- Henri Ramah, *De Regen*, 1912, tekening
- Henri Ramah, *De Vissers*, 1912, ets
- Marthe Massin (?), *Verhaeren aan zijn schrijftafel*, s.d., tekening
- Medard Maertens, portret E. Verhaeren, s.d., ets
- Dario de Regoyos, *Straatscène met vrouwen*, 1897, lithografie
- Dario de Regoyos, *Dansende vrouwen*, 1897, lithografie
- Dario de Regoyos, *Bij het verlaten van een kerk*, 1897, lithografie
- Georges Tribout, *Het Schip*, s.d., aquarel
- Rob Buelens, buste E. Verhaeren, 2016, gips
- Julien Van Santen, *De Grafdelver*, 1929, etsplaat
- Julien Van Santen, *De Regen*, 1929, etsplaat
- M. Mercier, *Ma gerbe*, 1918, ets in sepia
- Albert Delstanche, *Het begijnhof van Brugge*, 1915, steendruk
- David Verstraete, *Een avond*, 2017, aquarel
- Charles Bernier, portret van Verhaeren, s.d., opgewerkte foto
- Georges Frédéric, *Een molen langs de Schelde*, s.d., ets
- Constant Dratz, 6 portretten E. Verhaeren, nr. 6/25, s.d., droge naald

Bibliofile uitgaven:

- Frans Masereel, *Mon Pays*, Antwerpen, 1956
- E. Verhaeren, *Les Heures du Soir*, Leipzig, 1911
- E. Verhaeren, *Images japonaises*, Tokyo, 1900
- E. Verhaeren, *Almanach*, Brussel, 1895, met opdracht aan Judith Cladel
- E. Verhaeren, *Les Heures d'Après-midi*, Brussel, 1923. Illustraties Claeys-Thobois
- 4 catalogi tentoonstelling *Les XX*, Brussel, 1886, 1887, 1889, 1890
- 1 catalogus tentoonstelling *La Libre Esthétique*, Brussel, 1907

Manuscripten:

- briefkaart E. Verhaeren aan Maria Van Rysselberghe, Brussel, 1891
- brief Max Elskamp aan Henri van de Putte, Antwerpen, 1896
- manuscript gedicht E. Verhaeren, *Les Tombes*, 1916
- manuscript gedicht E. Verhaeren, *L'automne est clair et froid*, s.d.
- manuscript E. Verhaeren, "Je crois que le poète n'a d'autre but...", s.d.
- manuscript Edmond Picard, *La mort de Verhaeren*, 1917
- 3 brieven Marthe Verhaeren, Parijs, 1926-1927

Vertalingen:

- E. Verhaeren, *Oi Proinès Hôres*, Athene, 1935 (Griekse vertaling: M. Tsirimôkou)
- E. Verhaeren, *Zori*, Moskou, 1919 (Russische vertaling: A. Vorotnikova en S. Chambinago)
- E. Verhaeren, *Stiki*, Moskou, 1916 (Russische vertaling: V. Ber)
- E. Verhaeren, *Poemi*, Kiev, 1927 (Oekraïense vertaling: N. Terechtchenko)
- E. Verhaeren, *Die Stunden*, Leipzig, 1912 (Duitse vertaling: E. Rehwoldt)

Tijdschriften:

- *La Société nouvelle*, Brussel/Parijs, 1888
- *Les Temps nouveaux, supplément littéraire*, Parijs, 1895-1897
- *Durendal*, Brussel, 1898
- *Germinal*, Brussel, 1901, 8 nrs.

Film:

- Paul Haesaerts, *Verhaeren, poète de Flandre et du monde*, 1955, 16 mm

Schilderij uit Verhaerens collectie duikt op te Amsterdam

Het Van Gogh Museum te Amsterdam meldt dat het voor zijn collectie het kleine doek "Ponton de la Félicité à Asnières" (opus nr. 143) van de bekende Franse impressionistische kunstschilder Paul Signac heeft aangekocht. Op zoek naar de herkomst van het schilderij werd ontdekt dat het tentoongesteld werd in Parijs op het Salon des Indépendants in mei 1887. Kort daarop schonk Signac het werk aan zijn vriend Emile Verhaeren die het in zijn kunstcollectie opnam. Na de dood van Verhaeren in 1916 kwam het zo in handen van zijn echtgenote Marthe Massin. Het is pas na haar overlijden in 1931 dat het schilderij uit het familiebezit verdween. Op 13 maart 1933 werd het bij de Brusselse Galerie Breckpot te koop aangeboden, samen met nog een vijftiental werken o.a. van Jan Toorop, Auguste Rodin en Henri Le Sidaner. Bij deze gelegenheid werden ook enkele werken verkocht afkomstig uit de erfenis van Maria Verhaeren uit Bornem, zuster van Emile Verhaeren en weduwe van Charles Cranleux. Tot die laatste reeks werken behoorde een portret van Emile Verhaeren, geschilderd door Tony Van Os. Sommige van die geveilde werken zijn in het bezit gekomen van bekende Verhaeren-verzamelingen zoals de collectie René Vandevor van het Plantin Moretusmuseum te Antwerpen of die van de Koninklijke Bibliotheek te Brussel. Waar het schilderij van Signac terecht kwam, was tot op heden onduidelijk. In 1997, naar aanleiding van de Verhaeren-tentoonstelling in het Parijse Musée d'Orsay, kon men alleen maar melden dat de locatie van het werk onbekend was. Met de aankoop door het Van Gogh Museum te Amsterdam is hierover nu ook zekerheid. Het schilderij krijgt er een plaats in de vaste collectie.

Erfgoeddag 2018: Emile Verhaeren en de film

De poëzie van Emile Verhaeren heeft meerdere cineasten geïnspireerd. In 2016 presenteerde Kevin D'Heedene *De Wereld van Gisteren*, een film opgevat als een reis doorheen Verhaerens poëtische universum. Het is een originele prent, opgebouwd rond de mijmeringen van een figuur die verwijst naar Stefan Zweig. Maar de eerste poëziefilm rond Verhaeren werd reeds in 1955 gerealiseerd door Paul Haesaerts: *Verhaeren, poète de Flandre et du monde*. Beide films werden gemaakt vanuit twee totaal verschillende uitgangspunten. Daar waar Haesaerts vooral de Vlaamse verbondenheid van Verhaeren wil in beeld brengen, focust D'Heedene meer op de universele dimensie in het oeuvre van Verhaeren. In het kader van de Erfgoeddag willen we beide films aan het publiek voorstellen. De voorstelling wordt gevolgd door een gesprek met Kevin D'Heedene.

Filmvoorstelling: **zondag 22 april 2018 om 15u** te **Sint-Amands** in de Ontmoetingsruimte van het Verhaerenmuseum. Toegang: gratis.

Leen Vermeiren vertelt Pessoa

De dichter en schrijver Fernando Pessoa (1888-1935) behoort tot de absolute top van de wereldliteratuur en wordt beschouwd als een van de belangrijkste Portugese dichters. Vanaf 1910 werd hij actief in de Portugese literaire kringen en hij lag mede aan de basis van het modernisme in de Portugese literatuur. Hij schreef niet alleen onder eigen naam, maar hanteerde ook verschillende pseudoniemen. Pessoa was een zonderling man, een eenzaat, die verschillende baantjes als klerk, vertaler en copywriter combineerde met een leven in dienst van de literatuur. Reeds bij zijn leven was hij een mythisch figuur. Vele van zijn geschriften zijn pas na zijn dood ontdekt en uitgegeven. Zijn belangrijkste in het Nederlands vertaalde werk is het *Boek der Rusteloosheid*.

Leen Vermeiren is een begenadigd spreekster die haar leven in dienst gesteld heeft van het literaire oeuvre van Fernando Pessoa. Zij heeft les gegeven aan het Antwerpse Conservatorium en was presentator voor Klara en Poetry International in Rotterdam. In 1991 creëerde zij haar eerste Pessoa-programma en sinds 2003 is zij zelfs verhuisd naar Portugal om zich volledig te kunnen onderdompelen in de wereld van haar geliefde dichter. Het is een hele eer dat zij haar programma met Pessoa-gedichten in het Emile Verhaerenmuseum wil brengen.

Donderdag 10 mei 2018 om 20u in het Emile Verhaerenmuseum. Iedereen welkom!
Toegang: 3€. Leden: gratis. Organisatie: Dicht! en E. Verhaerenmuseum.

Poëzie-concert Coppia Corda: *Kom langzaam zitten*

De liefdespoëzie van Emile Verhaeren neemt een heel aparte plaats in zijn oeuvre in. De drie bundels - *Les Heures claires*, *Les Heures d'après-midi* en *Les Heures du soir* – opgedragen aan zijn vrouw en eeuwige liefde Marthe Massin, worden dan ook de meest tijdloze en persoonlijke uit zijn oeuvre genoemd. Deze gedichten werden in 2015 integraal in het Nederlands vertaald door Stefaan van den Bremt.

Geïnspireerd door deze poëzie creëerden Melissa Leboeuf en het ensemble Coppia Corda een prachtig programma waarin zij de liefdespoëzie van Verhaeren laten resoneren met een aantal composities uit het klassieke repertoire: Saint-Saëns, Vivaldi, Schumann, Bach, Albinoni, enz.

Naar aanleiding van de Boekenmarkt in Sint-Amands brengen zij hun programma op zondag 20 mei in de Ontmoetingsruimte van het Verhaerenmuseum. Het is een unieke gelegenheid om je te laten ontroeren door deze tijdloze poëzie met al even tijdloze muzikale klanken.

Zondag 20 mei 2018 om 16u: Poëzie-concert in het Emile Verhaerenmuseum. Iedereen van harte welkom. Toegang: 3 €. Leden: gratis.

Redactie : Rik Hemmerijckx, Paul Servaes, Vic Nachtergaele, René Legrand.

Redactieadres: Emile Verhaerenmuseum, E. Verhaerenstraat 71 – B-2890 Sint-Amands

Tel: 052/33 08 05 – email: verhaerenmuseum@skynet.be. Info: www.emileverhaeren.be

